

Cicero

Bogen

Paulus Manutius: *Commentarius in epistolas M. Tullii Ciceronis ad T. Pomponium Atticum*. 1580.

Bogen hører til blandt skolens præcis 40 bøger, der alle er trykt i 1500-tallet. Hver og en er de selvfølgelig store sjældenheder og særdeles kostbare. Men **Paulus Manutius'** kommentarer til **Ciceros** brevveksling med **Atticus**, som vi har at gøre med her, må dog alligevel siges næsten at høre til i en kategori for sig.

Ved første øjekast syner den ikke af meget – 18 cm høj, 12 cm bred og (og hold nu fast) 8 cm tyk! Op mod 900 sider tæt, tæt kompakt tekst, trykt med små bitte bogstaver, så et par almindelige læsebriller knap nok slår til, når man vil stave sig igennem.

Det hele står på latin – naturligvis, fristes man til at sige. Det her er **en humanistisk bog**, et ægte produkt af sin tid, renæssancen. Vi får gennemgået de to personers brevveksling ned til mindste komma. Forsynet med lærde kommentarer om sproglige detaljer, historiske og politiske kontekster på den tid, de enkelte breve blev til, stilistiske aspekter og meget, meget mere.

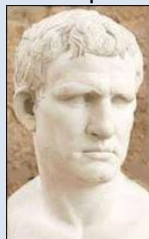
Hvorfor er det interessant? Det er det, fordi det i en nøddeskal viser os renæssancens altopslugende interesse for at gå direkte tilbage til **de originale kilder fra den klassiske oldtid** – vel at mærke kilder, der belyser livets store, evigt gyldige temaer. Her er det temaet "venskab", det handler om – et livslangt venskab mellem to kloge mennesker – **Cicero** og **Atticus** – i en tid, hvor verden var i opbrud, overgangsfasen mellem den romerske republik og det romerske kejserrige i det sidste århundrede før vor tidsregnings begyndelse.

Forfatteren

Grundlæggende skal vi kende tre personer for at forstå, hvad bogen er. For det første **Cicero – Marcus Tullius Cicero (106-43 f.Kr.)** – romersk statsmand, filosof, retoriker m.m.m., ja, måske ligefrem

den personlighed i hele den antikke oldtid, vi er allermest fortrolige med. Det skyldes først og fremmest hans talrige bevarede skrifter, herunder ca. 800 breve. Hans betydning for eftertiden kan ikke overdrives. Til alle tider har han stået som indbegrebet af **det retskafne, humant tænkende menneske**. Alene på skolens bibliotek har vi stående op mod 100 bøger af eller om **Cicero**.

For det andet **Titus Pomponius Atticus (110-32 f.Kr.)**, **Ciceros** bedste ven livet igennem. Han var rig og indflydelsesrig, men levede efter epikuræiske principper, d.v.s. tilbagetrukket og i et liv præget af ro og harmoni. Måske var det netop, hvad der tiltrak **Cicero**.

Den tredje person er bogens udgiver: **Paulus Manutius (1512-1574)**. Han var italiensk humanist, forlægger og filolog, søn af en venetiansk forlægger og kendt for sit arbejde med klassiske latinske tekster, især **Ciceros** værker. **Manutius** døde før han var færdig med bogen, hvilket er grunden til at de sidste ca. to hundrede sider er udarbejdet af en vis **Simeon Bosius (1536-1581)**, der var dommer i den franske by Limoges.

Baggrunden

"Rigtige venner kan ej købes for penge". Sådan sang **Jodle Birge** i en utroligt populær dansk-top sang tilbage i 1988. Enhver kan gå ind og streame **sangen** og så prøve at høre, om **Jodle Birge** får sat ord på, **hvad et rigtigt venskab så egentlig er for noget** – sådan helt lavpraktisk, så både du og jeg kan forstå det.

Dybest set er det det, bogen om **Ciceros** breve til og fra **Atticus** handler om. Her får vi syn for sagn – helt ned i konkrete, dagligdags sammenhænge – for hvad "rigtige venner" er. En af konklusionerne er, at **venskaber udvikler sig som en del af det levede liv**. Det er derfor, vi studerer de enkelte menneskers livshistorier. Men en konklusion er også, at der er ting, der går igen. Venskaber har der været til alle tider. Det er derfor de interesserer os på tværs af tid, så man måske ligefrem kan lære noget af andre menneskers erfaringer.

Cicero kunne i den grad basere sine holdninger på egne erfaringer. Han vidste faktisk, hvad han talte om. Først og fremmest, sagde han: **Venskab har med moral at gøre**. Rigtige venner må ikke have gensidige betingelser for hinandens venskab a la "Jeg vil kun være ven med dig, hvis du også er ven med mig". Det så de græske tænkere en smule anderledes på. Det var helt legitimt, hvis to venner havde gensidige fordele af hinandens venskab.

Stort set alle står på et tidspunkt i livet overfor spørgsmålet: **Hvad får jeg igen for det, jeg investerer i et andet menneske?** Får jeg overhovedet noget? Har det betydning? Prøv selv at tænke efter.

Har du for resten tænkt på, hvem der er din bedste ven – og hvorfor?